

FREDNINGSVÆRDI ER

TÅGERUP POLAKKASERNE

LOLLAND KOMMUNE



Besigtigelsesdato:	12.01.2011
Besigtiget af:	Maria Wedel Gjelstrup
Journalnummer:	2010-7.82.07/360-0001
Kommune:	Lolland Kommune
Adresse:	Højbygårdsvej 34, 4970 Rødby
Betegnelse:	Tågerup Polakkaserne
Fredningsår:	1983
Omfang:	<i>Kasernebygningen (1911 af H.C. Glahn)</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Bygningen er en tidligere kaserne, der ligger helt ud til landevejen, omgivet af marker, ikke langt fra Lungholm. Opført som beboelse for polske arbejdere, i dag museum.

Kasernen er en grundmuret, hvidkalket, rektangulær bygning, i to etager med sortmalet granitsokkel, et sadeltag af pap, med lav hældning, udhæng på alle sider og to hvide skorstene på tagryggen. Alle fire sider af bygningen er overordnet symmetriske, på nær placeringen af et vindue på bagsiden. Alle ældre vinduer er småsprossede og malet mørkerøde. Vinduerne i stueetagen har murede sålbænke. I murværket fremstår mange blændingsfelter evt. fra tidligere vinduer, samt en cirkelformet blænding i hver gavltrekant. I begge gavle findes en grønmalet dør. Den mod nord er ældre, mens den mod syd er nyere.

Indvendigt er der indrettet museum ”Polakkasernen i Tågerup”, med møbler, værktøj og tavler, der fortæller om livet i kasernerne i begyndelsen af 1900-tallet. I stueetagen er der i nogle rum bræddegulve og pudsede lofter, mens der i andre rum er klinkegulv, synlige bjælker og bræddeloft. Her er også indrettet nyere toiletter. På førsteetage er bræddegulve, der er delvis malet, samt sænkede gipsloft og et nyere køkken med linoleumsgulv. Ved hver gavl er der en nyere trappe mellem etagerne.

— BYGNINGSHISTORIE

Polakkasernen er en arbejderbolig fra 1911, som er bygget til at huse polske kvindelige landarbejdere. Kvinderne arbejdede i roemarkerne på Lungholm gods, hvorfor bygningen er opført direkte i marken.

Polakkasernen er tegnet af arkitekt H.C. Glahn og opført af Lungholm Gods i 1911. Lungholm Gods tilhørte sammen med Højbygård Gods baroniet Sønderkarle fra 1819. Baroniet blev opløst ved lensaflysningen i 1919. Lungholm Gods har tilhørt slægten Bertouch-Lehn siden slutningen af 1700-tallet. Polakkasernerne lå

ofte på åben mark isoleret fra de lokale landsbyer. En roesæson strakte sig fra marts-april til november-december måned.

I 1911 udgjorde de polske arbejdere 28 % af landarbejderne på Lolland-Falster. De første kvindelige polske roearbejdere kom til Lolland-Falster i 1890'erne og de sidste i 1929, hvorefter lovgivningen satte stop for indrejse af polske arbejdere.

I 1912 var kasernen i Tågerup beboet af 30 polske sæsonarbejdere. Indretningen af kasernen bestod af en række soveværelser eller sovesale, hvor der var plads til flere piger i samme rum. Pigerne sov i enkeltstående senge eller i køjesenge. På den måde kunne arbejdsgiven huse flere arbejdere.

Oprindeligt var der i stueetagen en mindre lejlighed til opsynsmanden og hans kone, køkken og fælles spisesal. Førstesalen var indrettet som mindre sovesale til de polske kvinder. Foruden soverummene havde kasernen fælles køkken med komfur og fælles spiseplads. Udendørs var en brønd og udhuse med vaskerum og retirader. I spisesalen bestod møblet af et langbord og bænke. Her havde pigerne også hver et skabsrum til deres madvarer, og for hver anden beboer var der en kasse til opbevaring af kartofler. En del af pigernes løn blev udbetalt i naturalier som skummetmælk, kartofler og margarine.

Madlavning og spisning tog pigerne sig ikke meget tid til, det drejede sig om at få optjent så mange penge som muligt. I øvrigt indrettede pigerne på mange kaserner et lille katolsk alter, hvor en hvid dug blev lagt over et skab eller en kommode, som var udsmykket med religiøse billeder og helgenfigurer.

Aufseheren og hans hustru boede i kasernen i egen lejlighed. Indretningen og forholdene i deres del af huset var som regel lidt bedre end i de øvrige værelser. Således beskriver arkitekt H.C. Glahn i et brev til Lungholm gods i 1911, hvordan Tågerup Polakkaserne skal opføres. Her beskrives udtrykkeligt, at både isolering og trægulvet i opsynsmandens lejlighed skal have en anden og bedre kvalitet end i de øvrige rum.

Bag kasernebygningen lå en mindre bygning der indeholdt vaskehus, toilet og brænderum.

Kort inden fredningen i 1983 blev denne bygning revet ned.

Bygningen gennemgik i 1984 en større restaurering, inden den blev indrettet til museum og mindestue.

Området omkring er kendetegnet ved agerbrug, hvor man er afhængighed af naturgrundlaget – den gode jord. Landskabets dominerende træk er tætte bebyggelser, hvor gårde og husmandssteder er udflyttet i forbindelse med udskiftningen og lensafløsningen. Agerbrugets struktur består af store herregårdsmarker og blokudskiftede jorder, der viser sig tydeligt i landskabet med levende hegn mod landsbyerne og en alle til

herregården. Især sukkerroedyrkingen har sat sit præg på landskab ved Lungholm-Højbygård-Holeby, idet markerne stadig opdyrkes med sukkerroer. Desuden taler tilstedeværelsen af sukkerfabrikken i Holeby, husmandsudstykningserne i fx Egeby og Højby samt polakkasernen deres tydelige sprog i landskabet om storlandbrugets afhængighed af gode dyrkningsbetingelser, stabil tilførsel af arbejdskraft og nærhed til den industrielle produktion på selve sukkerfabrikken. Som kulturmiljø rummer Tågerup Polakkaserne i samspil med både Lungholm Gods og det omkringliggende blokudskiftede dyrkningslandskab helt særlige oplevelsesmæssige værdier. Med de sukkerroedyrkende godser og gårde samt med de arbejdere, der var beskæftigede i roesæsonen, havde den nærliggende sukkerfabrik, Højbygaard Sukkerfabrik, betydning for en stor gruppe menneskers liv både i økonomisk og social forstand, hvorfor sukkerindustrien og de polske landarbejdere har en naturlig plads i den lollandske identitet og historie.

Beskrevet af Museum Lolland-Falster, 2011

— KILDER

Kasernen i Tågerup, Brochure udgivet af "Museum Polakkasernernes venner".

Beskrivelse af Arbejderne ved Opførelsen af et Hus for Polske Arbejdere ved Lungholm, arkivalie, Museum Lolland-Falster

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Bygningen ligger frit ud til de omkringliggende marker, specielt hvis man ankommer fra syd kan man opleve bygningen i det åbne landskab. Bygningen er ellers placeret med facaden mod en tæt allé, der binder Lungholms forskellige bygninger sammen. Alléen giver en præcis afgrænsning af vejen og knytter sig til en indhegning af høje birketræer, der står hele vejen rundt om kasernen og en mindre have. Birketræerne fremstår som en grænse, der adskiller bygningens private rum og de store åbne marker.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Bygningen ligger ud til sukkerroemarkerne, som den også tidligere gjorde, så arbejderne var tæt på markerne. Placeringen tæt på Lungholm knytter sig til den tidligere sammenhæng bygningen havde for slottet.

Førhen var der rigtig mange større eller mindre kaserner på Lolland, og i dag fremstår kasernen i Tågerup som den mest uspolerede.

Bygningen fremstår ved sin placering i landskabet, ved sin enkle form og indretning som et vigtigt element i kulturlandskabet omkring Lungholm og Højbygård godser.

Kasernen er et fysisk udtryk for synliggørelsen af brugen af den polske arbejdskraft på Lolland-Falster fra 1890erne til ca. 1929.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Bygningen fremstår meget enkel med rene murflader. På tværs af bygningen, hele vejen rundt er de to etager adskilt af et vandret bånd, der deler facader og gavle op og giver den ellers høje bygning et velproportioneret udtryk.

De grønne døre og røde vinduer fremstår markant på den hvide mur, og sammen med blændingsfelterne danner de takten i bygningen. Bygningens mest detaljerede del ses ved tagudhænget, hvor der oven på gennemstukne spær er udskårne skalker, der markerer taget, der ellers fremstår spinkelt.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I bygningens ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til bygningens fritstående volumen og generelle materialeholdning, herunder specielt det brede udhæng med de synlige spær og udskårne skalker.

I bygningens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de bevarede højloftede rum i stuetaen, herunder de synlige bjælker og bræddeloft. Endvidere til de ældre døre og gerichter.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.